

Základná škola s materskou školou Senohrad, Senohrad č. 129, 962 43 Senohrad

Vzdelávacia oblasť		Človek a hodnoty	
Názov predmetu		Etická výchova	
Názov ŠkVP		---	
Časový rozsah výučby	Povinná časť	1	1 hodina týždenne; 33 hodín ročne
	Voliteľné hodiny	-	
Ročník		2. ročník	
Škola		Základná škola s materskou školou Senohrad	
Stupeň		ISCED 1 – primárne vzdelávanie	
Dĺžka štúdia		štyri roky	
Forma štúdia		denná	
Vyučovací jazyk		slovenský	
Poznámky		Platný od školského roku 2023/2024	

Charakteristika predmetu - jeho význam v obsahu vzdelávania

Poslaním povinnej voliteľnej predmetu etická výchova je vychovávať osobnosť s vlastnou identitou a hodnotovou orientáciou, v ktorej úcta k človeku a k prírode, spolupráca, prosociálnosť a národné hodnoty zaujímajú významné miesto. Pri plnení tohto cieľa sa neuspokojuje iba s poskytovaním informácií o morálnych zásadách, ale zážitkovým učením účinne podporuje pochopenie a interiorizáciu (zvnútornenie) mravných noriem a napomáha osvojeniu správania sa, ktoré je s nimi v súlade. Pripravuje mladých ľudí pre život v tom zmysle, aby raz ako dospelí prispeli k vytváraniu harmonických a stabilných vzťahov v rodine, na pracovisku, medzi spoločenskými skupinami, v národe a medzi národmi. Etická výchova sa prvom rade zameriava na výchovu k prosociálnosti, ktorá sa odráža v morálnych postojoch a v regulácii správania žiakov. Pre etickú výchovu je primárny rozvoj etických postojov a prosociálneho správania. Jej súčasťou je aj rozvoj sociálnych zručností /otvorená komunikácia, empatia, pozitívne hodnotenie iných.../ ako aj podpora mentálnej hygieny, podieľa sa na primárnej prevencii porúch správania a učenia.

Ciele, predmetové spôsobilosti vychádzajúce z kľúčových spôsobilostí

Cieľom etickej výchovy je vychovať osobnosť, ktorá:

- má svoju vlastnú identitu, je sama sebou a pritom táto identita zahŕňa v sebe aj prosociálnosť,
- má pozitívny vzťah k životu a ľuďom spojený so zdravou kritickosťou,
- jej správanie je určované osobným presvedčením a interiorizovanými etickými normami, vyplývajúcimi z univerzálnej solidarity a spravodlivosti, a preto je do istej miery nezávislá od tlaku spoločnosti,
- má zrelý morálny úsudok opierajúci sa o zovšeobecnené zásady, preto je schopná správne reagovať aj v neočakávaných a zložitých situáciách,
- charakterizuje ju spojenie správneho myslenia a správneho konania,
- koná v súlade so svojimi zásadami, ale aj s citovou zaangažovanosťou – súlad medzi emóciami a chcením – nekoná len z povinnosti a bez nadšenia s pocitom sebaľústi,
- prijíma iných v ich rozdielnosti, akceptuje ich názory a je ochotná na prijateľný kompromis, ktorý ale nie je v rozpore so všeľudskými hodnotami,
- je ochotná a schopná spolupracovať a iniciovať spoluprácu.

Dosahovanie týchto cieľov ráta s aktivizáciou a rozvojom nonkognitívnych funkcií osobnosti, ktoré uvádza profesor M. Zelina v systéme KEMSAK:

K – kognitívizácia, ktorej cieľom je naučiť človeka poznávať, myslieť, riešiť problémy,

E – emocionalizácia, cieľom je naučiť človeka cítiť a rozvíjať jeho kompetencie pre cítenie, prežívanie, rozvíjať jeho city

M – motivácia, cieľom je rozvinúť záujmy, potreby, túžby, chcenia osobnosti, jej aktivity,
S – socializácia, jej cieľom je naučiť človeka žiť s druhými ľuďmi, naučiť ich komunikovať, tvoriť progresívne medziľudské vzťahy,
A – axiologizácia, ktorej cieľom je rozvíjať progresívnu hodnotovú orientáciu osobnosti, učiť hodnotiť,
K – kreativizácia, cieľom tejto funkcie je rozvíjať v osobnosti tvorivý štýl života.

Témy, prostredníctvom ktorých sú rozvíjané kompetencie, obsah, prierezové témy a prepojenie s inými predmetmi

Dotácia: 1 hodina/týždenne

Výchovný cieľ: Rozvíjať a posilňovať komunikačné zručnosti – učiť sa vyjadrovať city. Prežívať radosť z napĺňania potreby byť akceptovaný inými a mať rád iných. Poznávať svoje práva a povinnosti.

1. Postoje a spôsobilosti medziľudských vzťahov:

- pripomenutie si tém a z nich vyplývajúce správanie z prvého ročníka,
- počúvanie iných ako prvý predpoklad úspešnej spolupráce,
- sebaovládanie pri prijímaní informácií o sebe od iných,
- základy spolupráce v skupinách (uvedomovanie si práv a povinností).

2. Tvorivosť:

- objavovanie vlastných daností - talentu - pozitívnych stránok (V čom som výnimočný, čo viem dobre robiť, čo mi ide dobre...),
- rozvoj fantázie a pozorovacích schopností,
- tvorivosť, ktorú od nás prijímajú, očakávajú iní (Vymyslieť darček pre súrodencov, rodičov, starých rodičov...),
- tvorivosť iných, ktorá nás obohacuje (Ako dobre nám padne, keď nás iní prekvapia niečím novým, zaujímavým – napr. mama novým jedlom...),
- využitie tvorivosti v živote triedy (tvorba pravidiel správania sa v triede, ak si ich pamätáme z minulého ročníka, treba ich však prehodnotiť).

3. Iniciatíva:

- iniciatíva v sebapoznání (Kto som? Aký vplyv má fungovanie môjho tela na moje prežívanie, pohodu, či nepohodu? Prečo reagujem tak, ako reagujem?),
- iniciatíva vo vzťahu k iným,
- hľadanie možností ako vychádzať v ústrety iným ľuďom (v rodine, v triede, v kruhu kamarátov...) a ich realizácia,
- iniciatíva, ktorá nie je prijatá inými, a iniciatíva iných, ktorá je pre mňa neprijateľná (riešenie problémov – navádzanie na klamstvo, podvádzanie, kradnutie, ohováranie...), iniciatíva, ktorá ohrozuje moje zdravie a osobnú bezpečnosť (fajčenie, alkohol, drogy, sexuálne zneužívanie detí).

4. Vyjadrovanie citov:

- vyjadrenie vďačnosti, ochoty, láskavosti, obdivu verbálne aj neverbálne (Ako si vzájomne vyjadrujeme city v rodine, vo vzťahoch s priateľmi, spolužiakmi?),
- úcta k žene – matke, sestre, spolužiačke... (Čo sa mi páči a čo sa mi nepáči na ženách a dievčatách?),
- úcta k mužovi – otcovi, bratovi, spolužiakovi... (Čo sa mi páči, a čo sa mi nepáči na mužoch a chlapcoch?),
- kultivované vyjadrovanie negatívnych citov (hnev, vzdor, smútok...),
- akceptovanie citov iných.

5. Naša trieda – spoločenstvo detí:

- správanie sa medzi sebou, vzťahy medzi chlapcami a dievčencami – slušnosť, ohľaduplnosť, česťnosť, pomoc slabším, rešpektovanie inakosti (Čo sa mi v našej triede najviac páči? Som tu spokojný? Sú iní spokojní so mnou?),

- kamarátstvo a priateľstvo - úprimné a falošné priateľstvo (Čo je dôležité pre priateľstvo? Mám v našej triede priateľov?),
- dodržiavanie pravidiel správania v triede – podpora vzájomnosti, spokojnosti, tolerancie a spolupráce (Môžem niečo zmeniť na sebe, aby sa so mnou v našej triede lepšie žilo? Mám dajaký návrh na vylepšenie našich vzťahov?)

Učebné osnovy sú totožné so vzdelávacím štandardom ŠVP pre príslušný predmet.

Obsah vzdelávania

2. ročník

Tematický celok	Obsahový štandard	Výkonový štandard	Prierezové témy	Finančná gramotnosť
Postoje a spôsobilosti v medziľudských vzťahoch	<ul style="list-style-type: none"> - vie vysvetliť dôležitosť počúvania pre spoluprácu - pozná svoje práva a povinnosti v rámci školskej triedy 	<p>Pripomenúť si témy a z nich vyplývajúce správanie z prvého ročníka.</p> <p>Počúvanie iných ako prvý predpoklad úspešnej spolupráce.</p> <p>Sebaovládanie pri prijímaní informácií o sebe od iných.</p> <p>Základy spolupráce v skupinách (uvedomovanie si práv a povinností).</p>	<p>OSR OZO</p>	
Tvorivosť	<ul style="list-style-type: none"> - vie vysvetliť, čo je tvorivosť - vie vysvetliť súvislosti medzi fantáziou, úsilím a tvorivosťou - vie vymenovať konkrétne produkty (ovocie) tvorivosti v rámci rodiny a školy 	<p>Objavovať vlastné danosti - talentu - pozitívnych stránok (v čom som výnimočný, čo viem dobre robiť, čo mi ide dobre...).</p> <p>Rozvoj fantázie a pozorovacích schopností.</p> <p>Tvorivosť, ktorú od nás prijímajú, očakávajú iní (vymyslieť darček pre súrodencov, rodičov, starých rodičov...).</p> <p>Tvorivosť iných, ktorá nás obohacuje (ako dobre nám padne, keď nás iní prekvapia niečím novým, zaujímavým – napr. mama novým jedlom...).</p> <p>Využitie tvorivosti v živote triedy (tvorba pravidiel správania sa v triede, ak si ich pamätáme z minulého ročníka, treba ich však prehodnotiť).</p>	<p>REV OSR MEV</p>	<p>Téma č.3 Zabezpečenie peňazí pre uspokojenie životných potrieb - príjem a práca</p> <p>Čiastková kompetencia: Zhodnotiť vzdelanostné a pracovné predpoklady z hľadiska uspokojovania životných potrieb a základné otázky úspešnosti vo finančnej oblasti.</p> <p>Žiak vie: -vysvetliť príklady úspešnosti a neúspešnosti človeka v živote vo všeobecnosti. Základné pojmy povolanie, zamestnanie, záujmy</p>
Iniciatíva	<ul style="list-style-type: none"> - vie vysvetliť, čo je iniciatíva - vie uviesť príklady prospešnej a škodlivej iniciatívy 	<p>Iniciatíva v sebapoznání (Kto som? Aký vplyv má fungovanie môjho tela na moje prežívanie, pohodu, či nepohodu? Prečo reagujem tak, ako reagujem?).</p> <p><i>Iniciatíva vo vzťahu k iným.</i></p> <p>Hľadanie možností ako vychádzať v ústrety iným ľuďom (v rodine, v triede, v kruhu kamarátov...) a ich realizácia.</p> <p><i>Iniciatíva, ktorá nie je prijatá inými a iniciatíva iných, ktorá je pre mňa neprijateľná (riešenie problémov – navádzanie na klamstvo,</i></p>	<p>OSR OZO MEV</p>	<p>Téma č.2 Finančná zodpovednosť a prijímanie rozhodnutí</p> <p>Čiastková kompetencia</p> <p>Posúdiť význam boja proti korupcii, ochrany proti praniu špinavých peňazí a ochrany finančných záujmov EÚ.</p> <p>Žiak vie: - navrhnuť spôsoby riešenia situácií, v ktorých sa stretli s klamstvom,</p>

		<p><i>podvádzanie, kradnutie, ohováranie...),</i> iniciatíva, ktorá ohrozuje moje zdravie a osobnú bezpečnosť (fajčenie, alkohol, drogy, sexuálne zneužívanie detí).</p>		<p>podvodom, nečestným správaním. Základné pojmy klamstvo, podvod, nečestnosť</p>
--	--	---	--	--

<p>Vyjadrovanie citov</p>	<p>- vie vysvetliť spojenie „vyjadrovanie citov“ - vie vysvetliť význam citov v živote človeka - pozná význam slov radosť, smútok, hnev, ľahostajnosť, veselosť, vďačnosť, ochota, láskavosť, obdiv, odpor</p>	<p>Vyjadrenie vďačnosti, ochoty, láskavosti, obdivu verbálne aj neverbálne (Ako si vzájomne vyjadrujeme city v rodine, vo vzťahoch s priateľmi, spolužiakmi?). Úcta k žene – matke, sestre, spolužiačke... (Čo sa mi páči a čo sa mi nepáči na ženách a dievčatách?). Úcta k mužovi – otcovi, bratovi, spolužiakovi... (Čo sa mi páči, a čo sa mi nepáči na mužoch a chlapcoch?). Kultivované vyjadrovanie negatívnych citov (hnev, vzdor, smútok...). Akceptovanie citov iných.</p>	<p>OSR MEV</p>	
<p>Naša trieda – spoločenstvo detí</p>	<p>- vie vysvetliť ,čo je spoločenstvo detí - vie, čo podporuje vzájomnú dôveru, priateľstvo a čo ich narúša</p>	<p>Správanie sa medzi sebou, vzťahy medzi chlapcami a dievčencami – slušnosť, ohľaduplnosť, čestnosť, pomoc slabším, rešpektovanie inakosti (Čo sa mi v našej triede najviac páči? Som tu spokojný? Sú iní spokojní so mnou?). Kamarátstvo a priateľstvo - úprimné a falošné priateľstvo (Čo je dôležité pre priateľstvo? Mám v našej triede priateľov?). Dodržiavanie pravidiel správania v triede – podpora vzájomnosti, spokojnosti, tolerancie a spolupráce (Môžem niečo zmeniť na sebe, aby sa so mnou v našej triede lepšie žilo? Mám nejaký návrh na vylepšenie našich vzťahov?).</p>	<p>OSR</p>	<p>Téma č.1Človek vo sfere peňazí Čiastková kompetencia Vyhodnotiť trvalé životné hodnoty a osvojiť si vzťah medzi životnými potrebami a financiami ako prostriedku ich zabezpečenia Žiak vie: -pomenovať základné ľudské potreby a základné ľudské hodnoty, -opísať postavenie členov rodiny pri zabezpečovaní životných potrieb. Základné pojmy ľudské potreby, hodnoty</p>

Metódy a formy práce – stratégie vyučovania

Do procesuálnej stránky etickej výchovy patrí výchovný štýl. Je to vzťah učiteľa k žiakom, ktorý je charakterizovaný nasledujúcimi zásadami:

- vytvorme z triedy výchovné spoločenstvo,
- prijímame dieťa také, aké je a prejavujeme mu priateľské city,
- pripisujeme deťom pozitívne vlastnosti, najmä prosociálnosť (vyjadrujme pozitívne očakávania),
- formulujeme jasné a splniteľné pravidlá,
- nabádajme, je to osvedčený výchovný prostriedok,
- na negatívne javy reagujeme pokojným poukázaním na ich dôsledky (induktívna disciplína),
- odmeny a tresty používame opatrne,
- do výchovného procesu zapojme aj rodičov,
- budme nositeľmi radosti.

Účinnosť etickej výchovy vo veľkej miere závisí od špecifického vzťahu, ktorým je predovšetkým dobroprajný, partnerský, priateľský, ale náročný a vo svojich požiadavkách dôsledný vzťah k žiakovi.

Dosahovanie cieľov sa realizuje najmä prostredníctvom zážitkových metód, ktoré vytvárajú optimálne podmienky pre budovanie mravného úsudku a zvnútorňovanie ponúkaných hodnôt.

Postup prijatia hodnôt ETV do života žiakov je daný skutočnosťou, že každému rozhodnutiu človeka predchádza poznanie (reflexia) a každé poznanie sa začína zmyslovým vnímaním. V ETV je odporúčaná schéma vyjadrená v pojmoch:

- senzibilizácia - scitlivenie (emocionálne i kognitívne) na problém, na tému, na hodnotu),
- nácvik v podmienkach triedy,
- reálna skúsenosť - transfer (v rodine, na ulici, medzi kamarátmi...).

Učiteľ pritom používa rôzne metódy a techniky (hru, hranie rolí, hranie scénok, anketové metódy, metódu posilňovania, problémové vyučovanie, dramatizácia ...). V etickej výchove im hovoríme zjednodušene - cvičenia, aktivity. Je dôležité si uvedomiť, že aktivity sú len prostriedkom, ktorý umožní hodnotovú reflexiu, tá je súčasťou každého kroku. (Hodnotenie prežitého rozumom napr. - Čo som prežil? Čo som si uvedomil? Ako to súvisí so životom vo mne, okolo mňa? Čo z toho vyplýva pre môj život?) Bez reflexie by ostal žiakovi iba pekný zážitok, ktorý sotva ovplyvní jeho postoje a správanie. Preto je v metodických príručkách osobitná časť venovaná otázkam vhodným na reflexiu. Ak nacvičíme so žiakmi určité správanie (napr. pozdrav, ospravedlnenie, odmietnutie...) v triede, ešte to neznamená, že to budú robiť aj doma a na ulici. Máme však k dispozícii viacero techník, ktoré napomáhajú tomu, aby žiaci osvojené zručnosti a skúsenosti prenášali do každodenného života (napr. záznamy pozorovaní, vedenie denníka, zbieranie článkov, interview s rodičmi alebo inými osobami...). Tejto časti hovoríme v etickej výchove transfer - prenos z hodiny ETV do bežného života rodiny, triedy a iných vzťahov, do ktorých žiak vstupuje. Základom výchovno-vzdelávacieho procesu etickej výchovy je zážitkové učenie, ktoré učiteľ v jeho technikách, cvičeniach a aktivitách prispôbuje veku žiakov a situácii v žiackom kolektíve. Aktivity pomáhajú precítiť etické hodnoty, uľahčujú porozumieť normám, ktoré súvisia s očakávaným správaním, umožňujú nácvik zodpovedajúceho správania a prenos získaných skúseností do správania sa v reálnom svete. Žiaci počas hodín ETV sedia v kruhu, aby si videli navzájom do tváre, aby sa vzájomne poznávali. Je to východisková pozícia, ktorá nie je cieľom, ale prostriedkom. Samozrejme, je možné aj iné usporiadanie priestoru v závislosti od metódy, ktorú učiteľ na danú aktivitu zvolil. Vyučovaciu hodinu najmä na prvom stupni treba členiť tak, aby sa rešpektovali zvláštnosti tohto vývinového obdobia (napr. sedenie v kruhu treba strieďať s pohybovými cvičeniami na uvoľnenie i aktivizáciu dieťaťa). Treba mať pripravených viac aktivít k danej téme. Prostriedkom, ktorý učiteľ často využíva, je čítanie rozprávok, príbehov. Vhodné obrázky, audio i videonahrávky, CD-romy môžu poslúžiť ako motivačný materiál. Deti v mladšom školskom veku radi kreslia a robia pohybové aktivity. Toto všetko sa dá zapojiť do vytvárania situácií, v ktorých sa uplatňujú formy zážitkového učenia.

Učiteľ je na hodine facilitátor, moderátor aktivít. Jasne vysvetľuje inštrukciu. Svojou autoritou napomáha zdarnému priebehu aktivity (z času na čas zasiahne, aby veci usmernil či objasnil). Po každej aktivite učiteľ vedie žiakov k reflexii - uvažovaniu a komunikovaniu poznanej skutočnosti s odkazom na prepojenie so životom. Domáce úlohy (transfer) sa netýkajú písomného vypracovania, ale konkrétnych jednoduchých cvičení či predsavzatí orientovaných na požadované správanie. Dôležitou súčasťou každej hodiny je podelenie sa s niekým so získanou skúsenosťou v bežnom živote.

Stratégia vyučovania

Pri vyučovaní sa budú využívať nasledovné metódy a formy vyučovania Brainstorming, výklad, kladenie otázok, dialóg, dramatizácia, situačná hra, prezentácie a s pomocou IKT, riešenie problému.

Formy:

Frontálna, skupinová, tímová a vo dvojiciach

Učebné zdroje - učebnice, odborná literatúra, odborné časopisy, náučné slovníky, materiálno-technické a didaktické prostriedky

Učebnica etickej výchova pre 2. ročník ZŠ- Pracovné listy

Internet

Denná tlač

Metodické príručky

Etická výchova nepoužíva učebnicu. Podnety na činnosť nachádza učiteľ v metodických príručkách a v iných materiáloch, ako aj v obsahu vyučovacích predmetov prvého stupňa. Aktualizuje ich podľa podmienok skupiny, cieľov a obsahu etickej výchovy.

Hodnotenie predmetu

Etická výchova je hodnotená slovami – absolvoval/a – neabsolvoval/a. Hodnotíme prístup žiakov k spracovaniu úloh, aktivitu na hodinách, spolupráca v skupine.

Je vhodné a žiaduce jednotlivcov slovné oceniť počas hodiny a skupinu žiakov priebežne i na konci hodiny.

Žiaci by mali tiež mať priestor na vyjadrenie, ako sa cítili, ako sa im hodina páčila, v čom by privítali zmenu.

Kritéria a stratégie hodnotenia: Metodický pokyn MŠ SR č. 22/2011 na hodnotenie žiakov základnej školy s platnosťou od 1.5.2011.

Začlenenie prierezových tém

• osobnostný a sociálny rozvoj

- rozvíjať u žiakov sebareflexiu, sebazpoznávanie, sebaúctu, sebadôveru a s tým spojené prevzatie zodpovednosti za svoje konanie, osobný život a sebazvedľávanie,

- uplatňovať svoje práva, ale aj rešpektovať názory, potreby a práva ostatných,

- získavať sociálne zručnosti potrebné pre život a spoluprácu, podporovať svojím obsahom prevenciu šikanovania, agresivity

- rozvinúť a prehĺbiť všestranný rozvoj osobnosti a myslenia žiakov s dôrazom na morálne a etické hodnoty a princípy

- podporovať skupinovú prácu alebo prácu v dvojiciach; rozvíjať zodpovednosť a samostatnosť žiakov (všetky témy)

v rámci všetkých tematických celkov;

• ochrana života človeka a zdravia

- manipulovať s nástrojmi, pomôckami, pochopiť význam BOZ

- aktivitami rozvíjať a podporovať duševné a fyzické zdravie - zdravie ako etická hodnota v živote človeka (Identifikácia a vyjadrenie citov, Zvládnutie asertivity)

• regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra

-prejavovať cit ku krásam svojho regiónu, prírody, ľudového umenia a kultúrneho dedičstva

bude realizovaná v téme Rodina

• mediálna výchova

- poznať a chápať pravidlá fungovania „mediálneho sveta“,

- vyberať a využívať médiá a ich produkty podľa toho, ako kvalitne plnia svoje funkcie, najmä výchovno-vzdelávaciú a mravnú.

- získať a rozvíjať mediálnu gramotnosť a osvojiť si mediálne kompetencie - schopnosť prijímať, analyzovať, hodnotiť a komunikovať širokú škálu mediálnych obsahov (Pozitívne vzory)

• finančná gramotnosť (FIG) je zameraná na rozvíjanie schopností využívať poznatky,

zručnosti a skúsenosti na efektívne riadenie vlastných finančných zdrojov s cieľom zaistiť celoživotné finančné zabezpečenie seba a svojej domácnosti.“

PISA definuje finančnú gramotnosť ako „*znalosť a pochopenie finančných pojmov a rizík sú to schopnosti, motivácia a sebadôvera využívať získané vedomosti za účelom vykonávania efektívnych rozhodnutí v celom rade finančných súvislostí s cieľom zlepšiť finančnú situáciu jednotlivca i spoločnosti, a tým im umožniť účasť na ekonomickom dianí.“*